

Yönetim Yazıları 20

Mesut KOYUNCU Yönetim Danışmanlık & Vergi Hizmetleri | YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR

Oluklu Mukavva Kağıt, Karton Sektörünün Bugünü ve Yarını

Kapasite Sorunu ve Hurda Sıkıntısı

1. Her şey Pandemi ile Başladı

2020 yılında Çin’de başlayan pandemi tüm dünyada dengeleri altüst etti. Bir Çinlinin pazardan satın alarak yediği yarasadan kaptığı(!) virüs sadece kendisinin değil hepimizin canına okudu.

Pandemi bazı ürünlere, bizim açımızdan ambalaj ürünlerine, doğal sonucu olarak oluklu mukavva kâğıt ve kartonlarına aşırı bir talep oluşturdu. Arz, artan talebi karşılamaya yetmedi. Haliyle fiyatlar ve karlılıklar arttı.

Tüm dünyada ticaretin dengesi bozulmuştu. Bir yerden bir yere, özellikle deniz yoluyla mal taşımak zor ve pahalı hale gelmişti. Konteyner krizi olarak adlandırılan bu yeni kriz, arzın dolaşımını zorlaştırarak, kısılmasına yol açtı. Yine fiyatlar, akabinde karlılıklar arttı.

Birbirine bağlı bu iki krizle oluşan karlılıklar, kağıt ve ambalaj sektöründe yatırım iştahını artırdı.

O günlerde özellikle ülkemizde hızla yükselen enflasyonu düşürebilmek adına, pek de duyulmamış bir yonteme başvuruldu. “Negatif faiz ile yüksek enflasyonla mücadele!”

Artan karlılıklarla ortaya çıkan yatırım iştahı, düşük faiz politikaları ile daha da hızlandı.

Hele kamu bankaları destekli uzun vadeli oldukça düşük faizli yatırım kredileri, geçici olabilecek dönem koşullarıyla alınmış yatırım kararlarının alevlenmesine, bu kararlara çok uygun koşullarda kaynak bulunmasına neden oldu.

Oluklu mukavva kağıt ve karton sektörüne sektör dışı yeni oyuncuların da girmesi iş farklı bir boyuta ulaştı.

2. Beklenen Kapasite Fazlası

Yatırım kararları fiiliyata dönüşünce kapasiteler bir bir devreye girmeye başladı.

Kapasite (ton) Tablo 1	2019	2023	2024	2027 (T)
Oluklu Mukavva Kağıdı	3.280.500	3.771.000	4.449.500	6.000.000
Artış Oranı		2,6%	18,0%	34,8%
Kümülatif Artış		15,0%	35,6%	82,9%
Kartonlar	787.500	1.312.500	1.358.000	1.500.000
Artış Oranı		0,0%	3,5%	10,5%
Kümülatif Artış		66,7%	72,4%	90,5%
Toplam	4.068.000	5.083.500	5.807.500	7.500.000
Artış Oranı		1,9%	14,2%	29,1%
Kümülatif Artış		25,0%	42,8%	84,4%

Yukarıda yer alan tabloda da görüleceği üzere pandemi öncesi 2019 yılında üç milyon tondan biraz fazla olan oluklu mukavva kağıdı kapasitesi, kümülatif bazda %36 artarak 2024 yılında yaklaşık 4,5 milyon tona ulaştı.

Devam eden yatırımların devreye girmesiyle bu kapasitenin 2027 yılında pandemi öncesi kapasiteye göre %83 artış ile 6 milyon tona çıkması beklenmektedir. (Tablo 1)

Aynı durum ağır gramajlı kağıt olarak nitelendirebileceğimiz karton üretiminde de oluştu. 2024 yılında pandemi öncesine göre %72 oranında artışla 1.358.000 tona ulaşan kapasitenin 2027 yılında 1.500.000 tona ulaşması beklenmelidir. (Tablo 1)

Kuşkusuz kapasite başka şey üretim başka şey. Selüloz Vakfı verilerine göre oluklu mukavva kağıt ve karton üretiminin 2025 yılında 5 milyon tona yaklaşması, 2027 yılında ise 6,5 milyon tona ulaşması beklenmektedir. (Tablo2)

Üretim Tahmini (ton)	2019	2023	2024	2025	2026	2027
Tablo 2						
Oluklu Mukavva Kağıdı	2.644.646	2.914.520	3.266.479	3.923.500	5.168.500	5.267.000
Artış Oranı		10,2%	12,1%	20,1%	31,7%	1,9%
Kümülatif Artış		10,2%	23,5%	48,4%	95,4%	99,2%
Kartonlar	714.100	827.322	918.035	1.013.500	1.248.500	1.322.500
Artış Oranı		15,9%	11,0%	10,4%	23,2%	5,9%
Kümülatif Artış		15,9%	28,6%	41,9%	74,8%	85,2%
Toplam	3.358.746	3.741.842	4.184.514	4.937.000	6.417.000	6.589.500
Artış Oranı		11,4%	11,8%	18,0%	30,0%	2,7%
Kümülatif Artış		11,4%	24,6%	47,0%	91,1%	96,2%

2024 yılında oluklu mukavva kağıt ve karton sektöründe yurt içi üretim bir önceki yıla göre 442.672 ton artmıştır. 2025 yılında yaklaşık 750.000 ton 2024 yılına göre ilave bir üretimin oluşması beklenmektedir. 2026 yılında ise 1.500.000 ton ilave üretim devreye girecektir. (Tablo 3)

Önceki Yıla Göre Artış (Ton)	24/23	25/24	26/25	27/26
Tablo 3				
Oluklu Mukavva Kağıdı	351.959	657.021	1.245.000	98.500
Kartonlar	90.713	95.465	235.000	74.000
Toplam	442.672	752.486	1.480.000	172.500

2024 yılında fazladan üretilen 443 bin ton kağıdın, 117 bin tonu yurt içi satışlara, 131 bin tonu ihracat artışına, 118 bin tonu ithalat azalışına sarfedilmiş, denkliğin sağlanması adına 76 bin ton da muhtemelen üretici veya kullanıcı firmaların stoklarında yer almıştır. (Tablo 4)

Üretim-Sarfıyat	2023	2024	Değişim	2024	Net Hurda İhtiyacı
Tablo 4					
Üretim	3.741.842	4.184.514	442.672	Üretim Artışı	442.672
Yurtiçi Satış	4.793.717	4.910.660	116.943	Yurtiçi Satış	-116.943
İhracat	315.195	446.217	131.022	Toplam	325.729
İthalat	1.343.581	1.225.149	118.432		
Toplam Kullanım			366.397		
Stok Artışı			76.275		

Üretimin yurt içinde satılan kısmının tekrar dönüştürülmüş olacağından hareketle 2024 yılında net hurda ihtiyacı minimum 325 bin ton civarında olduğu söylenebilir. (Tablo 4)

Kağıt ithalatında yaşanan fiyat baskısını ortadan kaldırabilmek adına bazı oluklu mukavva kağıtları için birinci yıl için 87 dolar tutarında (28-7-2024/27-7-2025 tarihleri arası) takip eden ikinci dönem için 86 dolar, üçüncü dönem için 85 dolar, koruma önlemi getirilmiştir. Bu önlem ile 2024 yılında ithalat 118 bin ton azalmıştır.

Özellikle yılın ikinci yarısı yeni tesislerin hem devreye girmesi hem de üretebilirliklerinin artmasıyla birlikte ihracat miktarında artış ortaya çıkmıştır.

Tablo 5	İthalat	İhracat	FARK
OCAK	36.702	20.027	16.675
ŞUBAT	33.367	22.113	11.254
MART	36.420	20.371	16.049
NİSAN	32.032	20.502	11.530
MAYIS	27.523	16.216	11.307
HAZİRAN	22.682	13.425	9.257
TEMMUZ	25.599	24.398	1.201
AĞUSTOS	19.252	27.216	-7.963
EYLÜL	24.691	21.860	2.831
EKİM	19.198	31.608	-12.411
KASIM	20.219	27.576	-7.358
ARALIK	17.662	34.017	-16.356
TOPLAM	315.347	279.331	-36.017
OCAK	13.062	33.311	-20.250
ŞUBAT	10.695	19.003	-8.308

Yukarıda yer alan tablo 5 de testliner ve fluting cinsi kağıtların 2024 yılı ve 2025 yılı ilk iki ay ithalat ve ihracat miktarları yer almaktadır.

Koruma önleminin devreye girmesi ile aylar itibariyle ithalat azalmakta, aylık 35 bin tonlardan 10 bin tonlara düşmektedir. İhracat ise 20 bin tonlardan 30 bin tonların üzerine çıkmış görünmektedir.

En azından bu tip kağıtlarda ülkemiz net ihracatçı hale gelmiştir.

Kuşkusuz kısa sürede gerçekleşen bu değişim bile kağıt üretiminde kullanılan hurdaya yoğun talebin oluşmasına neden olmuş ve hurda fiyatları hem yurt içinde hem de yurt dışında ciddi oranda artmıştır.

3. Fragman Bitti. Film Başlıyor...

Önce yurt içinde artan hurda fiyatları akabinde yurt dışına da sirayet etti. Muhtemeldir ki, Trump kaynaklı uluslararası ticarete yaşanan belirsizlikler ve gerilimler hurda ithalatçısı diğer ülkelerin kararlarını da bu yönde etkilemiştir.

Gerek bizim hızla gerçekleşen aşırı talebimiz ve gerekse diğer etkenler birleşince yurt dışında hurda fiyatları da yurtiçindekine benzer şekilde yukarı yönlü hareketlendi.

Diğer yandan yukarı yönlü hareket için sebep arayan kurlar, gerek yurt içi ve gerekse yurt dışı siyasi sebepler ile hareketlenmeye başladı. Trump kaynaklı çıkışlar pariteyi euro dolar paritesini de 1,04 lerden 1,10 lara getirdi.

Tüm bunlar bir araya gelince yurt içinde kağıt fiyatları da arttı.

Kağıt sektörüne yıllarca emek vermiş bir dostumuz ile sohbetimizde, hurda fiyatlarındaki artışın yurt dışında da fiyat artışına neden olacağını aktarmaya çalıştığı sırada gelen mesaj, İtalya'da kağıt fiyatlarının arttığı anonsuyla ilgiliydi.

Öyleyse fazla üretim hurda ihtiyacına, hurda ihtiyacı hurda fiyatlarında artışa, o da kağıt fiyatlarında artışa neden olmuştu.

Filmin fragmanı bunu söylüyordu. Filmin esasına geçtiğimiz 2025 yılında acaba bizi neler bekleyecek?

Üretim-Sarfıyat Tablo 6	2024	2025	Değişim	2025	Net Hurda İhtiyacı
Üretim Artışı	4.184.514	4.937.000	752.486	Üretim Artışı	752.486
Yurtiçi Satış	4.910.660	5.030.456	119.796	Yurtiçi Satış	-119.796
İhracat	446.217	446.217	0	Toplam	632.690
İthalat	1.225.149	1.225.149	0		
Toplam Kullanım			119.796		
Stok Artışı/İhracat Artışı/İthalat Azalışı/Üretimden Vazgeçme			632.690		

2024 yılında oluklu mukavva kağıtları ve karton üretiminde gerçekleşen yaklaşık 443 bin tonluk artış dengeleri bozmuştu.

Selüloz Vakfı verilerine göre 2025 yılında beklenen ilave artış yaklaşık 752 bin ton. Yani 2024 yılında gerçekleşen artışın üzerine 752 bin ton.

Peki bu artış nerelere sarf edilecek? Ben yurt içi satış miktarının 2024 yılında gerçekleşen büyümeye (%1,8) paralel bir büyüme ile 5 milyon tonun biraz üzerinde gerçekleşeceğini, 2024 yılına göre yaklaşık 120 bin ton ilave bir yurt içi satışın olacağını düşünüyorum.

Diğer yandan, 2024 yılında getirilen koruma önlemi ile gerileyen ithalatın daha fazla azalmayacağını düşünüyorum. Hatta iç piyasada artan fiyatlarla ithalatın 2024 yılına göre miktar olarak biraz daha yukarıda gerçekleşmesini bekliyorum.

O halde 2025 yılında ilave üretilecek yaklaşık 750 bin tonun 120 bin tonu iç tüketime gidecek ve ithalat daha da azalmayacak ise kalan yaklaşık 630 bin ton ne olacak?

Hele 2026 yılında gelecek 2025 yılına göre yaklaşık 1.500 bin tonluk ilave üretim, bizi tir tir titreten bir korku filmine mi dönüştürecek? (Tablo 3)

4. Mutlu Son Mümkün mü?

Hadi biraz da filmin devamını tahmin etmeye çalışalım.

Bu muazzam kapasite fazlası nasıl emilecek? Filmin devamında neler göreceğiz?

Önümüzde birkaç seçenek var. Bunlar birbirinin alternatifi değil. Hepsi az çok olabilir, olacak....

- Yurtiçi tüketim artışı
- İhracat artışı
- Verimsiz tesislerin devre dışı kalması
- Üretimin zaman zaman durdurulması yani düşük oranlı kapasite kullanımı
- Bazı üretim tesislerinin yurt dışına taşınması

Şimdi bu olasılıkları, sorunu çözmekteki başarı yüzdelerini birlikte değerlendirelim.

a. Yurtiçi Tüketim Artışı

Buraya kadar her iki kağıt cinsini (oluklu mukavva kağıdı ve karton) hurda ihtiyacını tam anlayabilmek adına birlikte değerlendirmek istedim. Oysa kapasite fazlası açısından sorunun büyüğü oluklu mukavva kağıtlarında.

Buradan itibaren çalışmamızı daraltıp sadece bu kısma yönlendirmek istiyorum.

Oluklu mukavva kağıtları üretiminde 2025 yılı beklentisi 3.9 milyon tondan biraz daha fazla. Bu miktarın 2026 yılında 5 milyon tonun üzerine çıkıyor. 2027 yılında ise 5.267 bin tona ulaşıyor. (Tablo 2)

Elimde henüz kesin bir veri olmamakla birlikte oluklu mukavva sektörünün, 2023 yılında %3 küçülmüş olduğundan hareketle, 2024 yılında %5 oranında büyümüş olduğunu kabul ediyorum. 2025-27 yılları arasında da her yıl %10 büyüyeceğini iyimser bir tahmin ile hesaba katıyorum.

(Fire kadar miktarın, başta kraft kağıt olmak üzere ithal kağıtlardan oluşacağını varsayıyorum.)

Analiz Tablo 7	2022	2023	2024 T	2025 T	2026 T	2027 T
OM Kağıt Üretimi	2.917	2.915	3.266	3.924	5.169	5.267
OM üretimi	2.585	2.518	2.644	2.908	3.199	3.519
Büyüme Oranı		-3%	5%	10%	10%	10%
Yeterlilik Oranı	89%	86%	81%	74%	62%	67%

Bu veriler ile tüketimin üretime oranı 2022 yılında %89, 2023 yılında %86, 2024 yılında %81 olarak gerçekleşmişken, iyimser büyüme tahminleri ile bu oran 2025 yılında %74, 2026 yılında %62, 2027 yılında %67 olarak gerçekleşecek görünüyor. (Tablo 7)

Sonuç olarak iç tüketimin olası üretimi emmesi mümkün değil.

Aşağıda yer alan tablo 8 incelendiğinde, Türkiye 2023 yılında Avrupa'nın 4'üncü büyük pazarı olarak görünse de yine aşağıda yer alan tablo 9 da yer alan verilere bakıldığında, kişi başı tüketimde oldukça gerilerde.

Ülke (.000 ton)	2020	2021	2022	2023	23/22 %	23/20
Tablo 8						
Türkiye	2.490	2.882	2.585	2.518	-3%	1%
Almanya	5.726	6.058	5.710	5.499	-4%	-4%
İtalya	4.000	4.479	4.284	4.083	-5%	2%
İspanya	2.871	3.119	2.971	2.816	-5%	-2%
Fransa	2.633	2.767	2.643	2.468	-7%	-6%
İngiltere	2.380	2.505	2.288	2.288	0%	-4%
Polonya	2.269	2.465	2.267	2.165	-4%	-5%

Kişi Başı Kullanım (kg)	2020	2021	2022	2023	23/22 %	23/20
Tablo 9						
Türkiye	30	34	30	29	-3%	-1%
Almanya	69	73	67	66	-2%	-4%
İtalya	66	75	73	69	-5%	5%
İspanya	61	66	61	59	-4%	-2%
Fransa	40	43	39	38	-2%	-6%
İngiltere	35	37	34	34	-1%	-4%
Polonya	59	64	60	53	-12%	-11%

Türkiye'nin Almanya, İtalya ve İspanya gibi gelişmiş ülkeler ile kıyaslandığında, onların yarısı kadar kişi başı oluklu mukavva tüketimi var.

Bu farkın kapanması kısa sürede mümkün değil. Lakin uzun dönemde ciddi bir fırsatın olduğunu hesaba katmak gerekiyor.

Bu durum ancak filmin ikincisinde senaryoya dahil edilebilir diye düşünüyorum.

b. İhracat, (ABD Pazarı Bir Çin Olur mu?)

2002 yılında o dönemler çalıştığım Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu beni Amerika'ya yüksek lisans eğitimi için göndermişti. Yeni evlenmiş ve eşimle birlikte gitmiştik.

Baharla birlikte evimizde bir uğur böceği gördük. Bize şans getireceğini düşünerek çok sevindik.

Gün içinde birkaç kez daha uğur böcekleriyle karşılaştık. Sonrasında o kadar çok uğur böceği olmaya başladı ki iş şans getiren bir böcekten öte bir şeye dönüşmüştü.

Olayın aslını bizden önce orada olan arkadaşlardan öğrendik. Bu böcek, zararlı haşerat ile mücadele için Çin'den getirilmiş bir türdü.

2015 yılında da oluklu mukavva kağıt üretiminde benzeri bir kapasite fazlası problemi yaşanmıştı. Sektöre yeni giren bir oyuncunun yarattığı kapasite fazlası, sektörü düşük fiyatlı karsız ihracata yöneltmiş, bu da hurda fiyatlarını artırmış, karlılığı düşürmüştü. Zarar etmemek için kağıt fiyatlarının artması gerekiyordu. Ama nasıl?

Haftanın ilk günü bir Çinli, o zamanlar yöneticilik yaptığım Holding'e gelmiş ve kağıt ithal etmek istediğini söylemişti. Şüphe ve kaygıyla karşılanan bu talep sonrasında benzeri yeni talepler de geldi. Çin'de bir şeyler oluyordu.

Kısa zamanda ülkede teknolojisi güncel olmayan, çevreye zarar veren kâğıt fabrikalarının kapatıldığını, yenileri açılana kadar ithalat yapmak zorunda kaldıklarını öğrenmiştik. Fiyatlar da hiç fena değildi.

O dönem kapasite krizini Çin ile aşılmıştı.

Bugün Trump yönetimindeki ABD, o günün Çin'i olabilir mi diye düşünmeden edemiyorum.

Aksi halde ihracat hurda fiyatlarını artıracak, hurda fiyatları bir ölçüde kağıt fiyatlarını, sonra yine hurda fiyatlarını...

Yine bir uğur böceğine ihtiyacımız var. Aksi halde bu kısımda mutlu son zor...

c. Verimsiz Tesislerin Kapanması

Aslında kapasite fazlası, 2023 yılının ikinci yarısından itibaren talebin daralmasıyla hissedilmeye başlandı. Oluklu mukavva sektöründe satışlar 2023 yılında %3 oranında geriledi. (Tablo 8)

Paralelinde bazı kağıt üretim tesisleri üretimlerini durdurdu. Bazılarının da durdurmaya hazırlandıklarını duyuyoruz.

Ancak üretimini durduran veya durduracak olan tesislerin kapasitelerinin toplam kapasiteye oranı oldukça düşük. Savaşta hesaba katılamayacak miktarda.

d. Üretimin Zaman Zaman Durdurulması Düşük Oranlı Kapasite Kullanımı

İlk üç maddenin olabilirliklerinin yaratacağı miktarın, oluşacak ilave kapasitenin emilmesine yetmeyeceğini düşünüyorum.

Geriye kalan çarelerden birisi ve belki de en güçlüsü, üretime zaman zaman ara vermek ve düşük kapasite ile çalışmak olarak görünüyor.

Bu durum karlılıkları artırsa da kredi ana para ve faizlerinin ödenmesi süresince sıkıntı yaratabilir mi emin değilim?

e. Bazı Üretim Tesislerinin Yurt Dışına Taşınması

Kapasite fazlasının emilemediği, arz fazlasının karlılıkları, yoğun hammadde talebi nedeniyle maliyetleri artıracak bir dönemde, bazı üretim tesislerinin arz eksikliği olan ülkelere taşınması gündeme gelebilir.

Bunun için şimdiden çalışma yapmanın, potansiyel ülkelerinin bulunmasının ve alternatif çalışmalar yapılmasının doğru olacağını düşünüyorum.

5. Sonuç

Krizler çoğu zaman fırsatları da beraberinde getirir. Geçmişte de benzeri sıkıntıları yaşadık. Bugünkü kapasite fazlasının o günlerden çok fazla olduğunu bilsek bile, her sorun kendi çözümünü beraberinde getirecektir.

Satışların, karlılıkların düşeceği önümüzdeki dönemde, nakit varlıklarını sağlam tutan, verimliliğe inanan ve ona göre yapılan şirketlerin üretimin içinde kalacaklarını tahmin ediyorum.

Ortak akılla yönetilmeyen, bugünün karını yarının karına tercih eden, uzun vadeli stratejiler geliştiremeyen şirketlerin ya tamamen ya da dönemsel olarak üretime ara verebileceklerini düşünüyorum.

Konuyla ilgili görüşlerimizi bir sonraki yazımızda aktarmaya çalışacağız.

Kaynak:

1. İstanbul Sanayi Odası Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayii Sektör Raporu, Mart 2025, İstanbul
2. Oluklu Mukavva Sanayicileri OMÜD, Oluklu Mukavva Sektörel Raporu 2023
3. Selüloz ve Kağıt Vakfı Verileri (2023-2024)